# EMR-İ Bİ'L-MARUF VE NEHY-İ ANİ'L-MÜNKER

## Maruf - Münker

- Ma'ruf: Dinen ve aklen güzel olan, yerine getirildiğinde ferdin ve toplumun huzurunu sağlayan, dünya ve ahiret saadetini kazandıracak tüm şeylere denir.

- Münker ise; Ma'ruf'un tam zıddıdır. Bir başka tanıma göre; Kur'an ve sünnetin yapılmasını nehyettiği, yasakladığı şeylere münker denir.

- İyiliği emretmek insanları kurtuluşa, faydalı şeylere, saadete ulaştırmaktır. Kötülüğü men etmek ise İslam'a uygun olmayan şeylerden insanları men etmek, uzaklaştırmaktır. Dolayısıyla iyiliği emretmek hayra ulaştırmak için insanlara yol göstermek; kötülüğü yasaklamak ise insanları şerden uzaklaştırmaktır.

## İyiliği Emretmek:

- يَا اَيُّهَا النَّبِىُّ اِنَّا اَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذيرًا وَدَاعِيًا اِلَى اللَّهِ بِاِذْنِه وَسِرَاجًا مُنِيرًا

- *Ey Peygamber! Biz seni hem bir şahit, hem bir müjdeci, hem bir uyarıcı olarak gönderdik ve hem de Allah'ın izniyle O'na bir davetçi ve nurlar saçan bir kandil olarak gönderdik.*[1]

[1] Ahzab, 33/45-46.

- وَذَكِّرْ فَاِنَّ الذِّكْرَى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ

- ***"Sen öğüt verip hatırlat. Çünkü hatırlatmak müminlere fayda verir"***[2]

******

- وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى

- ***"İyilik ve takvâda birbirinizle yardımlaşınız."***[3]

[2] Zariyat, 51-55.
[3] Maide, 5/2.

- وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ

- ***"Zamana andolsun ki, insan hiç şüphesiz hüsran içindedir. Ancak, inanıp yararlı iş işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve sabrı tavsiye edenler bunun dışındadır."[4]***

[4] Asr, 103/1-3.

- وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ اُمَّةٌ يَدْعُونَ اِلَى الْخَيْرِ وَيَاْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ
- ***"İçinizden hayra çağıran, iyiliği emredip kötülükten meneden bir topluluk bulunsun. İşte kurtuluşa erenler onlardır"[5]***

******

- كُنْتُمْ خَيْرَ اُمَّةٍ اُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَاْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ
- ***"Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz; iyiliği emreder, kötülükten vazgeçirmeye çalışır ve Allah 'a inanırsınız."[6]***

---

[5] Al-i İmran, 3/104.
[6] Al-i İmran, 3/110.

- وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَاْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَوةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَوةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ اُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ اِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

- ***"Erkek ve kadın bütün müminler birbirlerinin dostları ve velileridirler. İyiliği emrederler, kötülükten vaz geçirirler, namazı kılarlar, zekâtı verirler. Allah'a ve Peygamberine itaat ederler. İşte bunları Allah rahmetiyle yarlıgayacaktır. Çünkü Allah, azizdir, hakimdir."***[7]

[7] Tevbe, 9/71.

## İyiliğe Vesile Olmak:

- Bir adam Rasulullah'a gelerek:
- – Benim hayvanım helâk oldu, bana bineceğim bir hayvan ver, dedi. Peygamber Efendimiz:
- – "*Bende de yoktur*" dedi. Orada bulunan bir adam:
- – Ey Allah'ın Rasulü! Ben, kendisine binek hayvanı verecek bir kimseyi gösteririm, deyince Rasulullah şöyle buyurdu:
- مَنْ دَلَّ عَلَى خَيْرٍ فَلَهُ مِثْلُ أَجْرِ فَاعِلِهِ
- *"Bir iyiliğe öncülük eden kimseye o iyiliği yapanın ecri gibi sevap vardır."*[8]

---

[8] Müslim.

- Rasulullah buyurdu ki:

- **مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى كَانَ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلُ أُجُورِ مَنْ تَبِعَهُ لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أُجُورِهِم شَيْئًا ، وَمَنْ دَعَا إِلَى ضَلاَلَةٍ كَانَ عَلَيْهِ مِنَ الْإِثْمِ مِثْلُ آثَامِ مَنْ تَبِعَهُ لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ آثَامِهِمْ شَيْئًا**

- *İnsanları doğru yola çağıran kimseye, kendisine uyanların sevabı gibi sevap verilir. Ona uyanların sevaplarından da hiçbir şey eksilmez. Başkalarını sapıklığa çağıran kimseye de, kendisine uyanların günahı gibi günah verilir. Ona uyanların günahlarından da hiçbir şey eksilmez.*[9]

---

[9] Müslim.

- Hayber Gazvesi gününde Rasulullah sancağı Hz. Ali’ye verdi:
- Hz. Ali: Ya Rasûlallah! Onlar da bizim gibi mü’min oluncaya kadar mı savaşacağım? dedi. Rasulullah Efendimiz şöyle buyurdu:
- **اُنْفُذْ عَلَى رِسْلِكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ، ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ ، وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ مِنْ حَقِّ اللَّهِ تَعَالَى فِيهِ ، فَوَاللَّهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمَ**
- *“Acele etmeden, gayet sakin bir şekilde onların yanına var, kendilerini İslâm’a davet et, uymaları gereken ilâhî yükümlülükleri kendilerine haber ver. Allah’a yemin ederim ki, senin vasıtanla Allah’ın bir tek kişiye hidâyet vermesi, senin için kırmızı develere sahip olmaktan daha hayırlıdır” buyurdu.*[10]

---

[10] Buhari.

## İyiliği Emretmede Usul

- ٱدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ

- ***"Sen, Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle davet et. Onlarla mücadeleni en güzel bir usul ile yap. Şüphesiz ki Rabbin, yolundan sapanları en iyi bilendir, doğru yolda olanları da en iyi O bilir."***[11]

[11] Nahl, 16/125.

**Kendimiz Tam Yapamasak Bile Yine De İyiliği Emretmeliyiz:**

- Enes b. Mâlik anlatıyor:
- يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَا نَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ حَتَّى نَعْمَلَ بِهِ، وَلَا نَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ حَتَّى نَجْتَنِبَهُ كُلَّهُ؟
- "Ey Allah'ın Rasûlü, biz iyiyi tamamen işlemedikçe emredemez miyiz? Kötülükten tamamen sakınmadıkça men edemez miyiz?' diye sorduk.
- Rasulullah şöyle buyurdu:
- «بَلْ مُرُوا بِالْمَعْرُوفِ، وَإِنْ لَمْ تَعْمَلُوا بِهِ كُلِّهِ، وَانْهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ، وَإِنْ لَمْ تَجْتَنِبُوهُ كُلَّهُ»
- *"Siz iyiliğin tamamını işlemezseniz dahi iyiliği emrediniz. Siz kötülüğün tamamından sakınmasanız dahi kötülükten sakındırınız"*[12]

---

[12] Taberani, M. Evsat.

## Başkalarına İyiliği Emredip Kendini Unutanlar:

- أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

- ***"Kitabı okumakta olduğunuz halde, insanlara iyiliği emredip kendinizi nasıl unutursunuz? Artık aklınızı başınıza almayacak mısınız?"[13]***

---

[13] Bakara, 2/44.

- Rasulullah buyurdu ki:

- يُؤْتَى بالرَّجُلِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيُلْقَى فِي النَّارِ ، فَتَنْدَلِقُ أَقْتَابُ بَطْنِهِ ، فَيَدُورُ بِهَا كَمَا يَدُورُ الْحِمَارُ فِي الرَّحَا ، فَيَجْتَمِعُ إِلَيْهِ أَهْلُ النَّارِ فَيَقُولُونَ :

- *"Kıyamet günü bir adam getirilir ve cehennem ateşine atılır. Bağırsakları karnından dışarı çıkar ve onlarla birlikte değirmen döndüren merkeb gibi döner durur. Cehennem halkı onun yanına toplanırlar ve derler ki:*

- يَا فُلانُ مَالَكَ ؟ أَلَمْ تَكُنْ تَأْمُرُ بالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ ؟

- *– Ey filân! Sana ne oldu? Sen iyiliği emredip kötülükten nehyetmez miydin? O kişi de:*

- فَيَقُولُ : بَلَى ، كُنْتُ آمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَلَا آتِيهِ ، وَأَنْهَى عَنِ الْمُنْكَرِ وَآتِيهِ

- *– Evet, iyiliği emrederdim, fakat kendim yapmazdım, münkerden nehyederdim, fakat kendim yapardım, der.”*[14]

[14] Buhari, Müslim.

**Kötülüğe Engel Olmak:**

- Müslüman duyarlı olmalı, toplumda meydana gelen olaylara ilgisiz kalmamalı ve “Bana ne her koyun kendi bacağından asılır” dememelidir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de:

- وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَاتُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً وَاعْلَمُوا اَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

- ***“Öyle bir fitneden sakının ki o, içinizden sadece zulmedenlere erişmekle kalmaz (topluma sirayet eder ve hepsini perişan eder). Biliniz ki, Allah’ın azabı şiddetlidir.”***[15]

[15] Enfal, 8/25.

- Rasulullah buyurdu ki:

- والَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتَأْمُرُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ، وَلَتَنْهَوُنَّ عَنِ الْمُنْكَرِ، أَوْ لَيُوشِكَنَّ اللَّهُ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عِقَابًا مِنْهُ ، ثُمَّ تَدْعُونَهُ فَلَا يُسْتَجَابُ لَكُمْ

- *“Canımı gücü ve kudretiyle elinde tutan Allah’a yemin ederim ki, ya iyilikleri emreder ve kötülüklerden nehyedersiniz, ya da Allah kendi katından yakın zamanda üzerinize bir azab gönderir. Sonra Allah’a yalvarıp dua edersiniz ama duanız kabul edilmez.”*[16]

---

[16] Tirmizi.

- Peygamberimiz şöyle buyuruyor:

- مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ، وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْاِيمَانِ

- *"Sizden biriniz çirkin bir iş görürse, onu eliyle değiştirsin; eğer buna gücü yetmezse, diliyle uyarsın; buna da gücü yetmezse, kalbiyle nefret etsin. Bu ise imanın en zayıf derecesidir."*[17]

[17] Müslim.

- Rasulullah buyurdu ki:
- *“Yolcular gemideki yerlerini kura ile belirlerler. Kura sonucu bir kısmı geminin üst katına, bir kısmı da alt katına yerleşir. Alt kata yerleşenler, burada su olmadığı için su ihtiyaçlarını görmek üzere üst kata çıkmak durumundadırlar. Su almak için üst kata çıktıkları vakit, üst kattakilerin yanından geçiyorlar. Bunun üzerine kendi aralarında konuşurlar: “Payımıza düşen alt katta bir delik açsak da, su ihtiyacımızı buradan görsek ve yukarıdakileri rahatsız etmesek iyi olur” derler ve geminin alt kısmında bir delik açmaya başlarlar. Şimdi üst kattakiler bunları gördükleri halde bu yaptıkları işe göz yumar, ses çıkarmayacak ve engel olmayacak olurlarsa, açılan delikten içeriye su dolar ve gemi batar. Böylece sadece deliği açanlar değil, gemide olan hepsi boğulur. Eğer üst kattakiler onları bu işten men ederlerse* kendileri de *kurtulur, onları da kurtarmış olurlar.”*[18]

[18] Buhari.

- Rasulullah buyurdu ki:
- “İsrailoğulları arasında dinden sapma, ilk defa şöyle başladı: Bir adam bir başka adama rastlar ve:
- *Bana baksana! Allah’dan kork ve yapmakta olduğun şeyi terket. Çünkü bu sana helâl değildir, derdi. Ertesi gün, aynı işi yaparken o adamla tekrar karşılaşır ve kendisini yaptığı kötü işten nehyetmediği gibi, onunla yiyip içmekten ve birlikte olmaktan da çekinmezdi. Onlar böyle yapınca Allah Teâlâ kalblerini birbirine benzetti. Sonra Resûl-i Ekrem şu âyeti okudu:*
- **لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُودَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ**

- ***“İsrâiloğullarından kâfir olanlar Dâvud’un ve Meryem oğlu İsâ’nın diliyle lânetlenmişlerdir. Bunun sebebi, başkaldırmaları ve aşırı gitmeleriydi.***

- **كَانُوا لاَ يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ**

- ***Birbirlerinin yaptıkları fenalıklara mani olmuyorlardı. Yapmakta oldukları ne kötü idi!***

- **تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ**

- ***Onlardan çoğunun inkâr edenleri dost edindiklerini görürsün. Nefislerinin onlara âhiret hayatı için hazırladığı şeyler ne kötüdür! Allah onlara gazab etmiştir, onlar azab içinde temelli kalacaklardır.***

- **وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ فَاسِقُونَ**

- ***Eğer Allah'a Peygamber'e ve ona indirilen Kur'an'a inanmış olsalardı, onları dost edinmezlerdi, fakat onların çoğu yoldan çıkmış kimselerdir" [Mâide sûresi (5), 77-81].***

- Hz. Peygamber bu âyetleri okuduktan sonra şöyle buyurdu:

- كَلَّا، وَاللَّهِ لَتَأْمُرُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ، وَلَتَنْهَوُنَّ عَنِ الْمُنْكَرِ، ولَتَأْخُذُنَّ عَلَى يَدِ الظَّالِمِ ، وَلَتَأْطِرُنَّهُ عَلَى الْحَقِّ أَطْرًا ، وَلَتَقْصُرُنَّهُ عَلَى الْحَقِّ قَصْرًا ، أَوْ لَيَضْرِبَنَّ اللَّهُ بِقُلُوبِ بَعْضِكُمْ عَلَى بَعْضٍ ، ثُمَّ لَيَلْعَنُكُمْ كَمَا لَعَنَهُمْ

- *Hayır, Allah'a yemin ederim ki, ya iyiliği emreder, kötülükten nehyeder, zâlimin elini tutup zulmüne mani olur, onu hakka döndürür ve hak üzerinde tutarsınız; ya da Allah Teâlâ kalblerinizi birbirine benzetir, sonra da İsrâiloğullarına lânet ettiği gibi size de lânet eder.*[19]

[19] Ebu Davud, Tirmizi.

- Ebû Bekir şöyle dedi: Ey insanlar! Şüphesiz siz şu âyeti okuyorsunuz:
- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ
- ***"Ey inananlar! Siz kendinize bakın, doğru yolda iseniz sapıtan kimse size zarar veremez. Hepinizin dönüşü Allah'adır. İşlemekte olduklarınızı size haber verecektir"***[Mâide 5/105].
- Oysa ben Rasûlullah'ı şöyle buyururken işittim:
- إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوْا اَلظَّالِمَ فَلَمْ يَأْخُذُوا عَلَى يَدَيْهِ أَوْشَكَ أَنْ يَعُمَّهُمُ اللَّهُ بِعِقَابٍ مِنْهُ
- *Şüphesiz ki insanlar zâlimi görüp de onun zulmüne engel olmazlarsa, Allah'ın kendi katından göndereceği bir azabı hepsine umumileştirmesi yakındır.*[20]

[20] Ebu Davud, Tirmizi.

- Rasulullah buyurdu ki:

- *"Sizde iki sarhoşluk ortaya çıkmadıkça Allah tarafından gelen hak din üzere devam edersiniz: Cehâlet sarhoşluğu ve dünyaya aşırı düşkünlük. Siz iyiliği emreder, kötülüğe engel olur ve Allah yolunda cihad ederken içinizde dünya sevgisi oluşuverince iyiliği emretmez, kötülüğe engel olmaz ve Allah yolunda cihadı bırakırsınız. O gün Kitap ve sünnetin emirlerini yaymaya çalışanlar Ensâr ve Muhâcirlerden İslâm'a ilk giren kimseler gibidirler"*[21]

[21] Mecmau'z-Zevaid.

**Her Yerde Hakkı Söylemek:**

- Rasulullah buyurdu ki:

- أَفْضَلُ الْجِهَادِ كَلِمَةُ عَدْلٍ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ

- *“Cihadın en faziletlisi, zâlim sultanın karşısında hakkı ve adaleti söylemektir.”*[22]

[22] Ebu Davud, Tirmizi.

- Rasulullah buyurdular ki:
- *Sizden kimse nefsini hakir görmesin.*
- Ey Allah'ın Rasûlü; kişi nefsini nasıl hakir görür?
- *Allah için, üzerine söz terettüp eden (fena) bir durum görür, fakat hiç ağzını açmaz. Cenâb-ı Hakk kıyamet günü kendisine sorar:*
- *"Şu falanca şey hakkında gerçeği söylemekten seni ne alıkoydu?" O kul cevap verir:*
- *"Halk korkusu (insanlardan korktuğum için sesimi çıkarmadım)." Allah o zaman şöyle der:*
- *"Asıl benden korkman gerekirdi."*[23]

---

[23] İ. Canan, I, 241.

## Emr-İ Bi’l-Ma’ruf Ve Nehy-i Ani’l-Münkerin Sosyal Faydaları:

- 1- Emri bil ma’ruf nehy-i anil münker prensibi, nemelazımcılık veya bana değmeyen yılan bin yıl yaşasın gibi yanlış düşüncelerin toplumda büyük yaralar açacağı fikrini ihsas ettirip bunların geçersiz olduğunu düşündürmesi bakımından önem arz eder.
- 2- Emri bil ma’ruf nehy-i anil münker, fert ve toplumun kendini yenilemesine ve aksayan taraflarını düzeltmesine yardımcı olacağından dolayı önemlidir. Zira Kur’an’da toplumun fertlerinin kendilerini düzeltmesi gerektiğini ifade eden salah kavramının bir bölümünü de ma’rufu emir ve münkeri nehiy de, mü’min erkek ve kadınların birbirlerini açıkça uyarabileceklerini ve böylece bir birbirlerinin yanlışlarını düzeltme imkanını bulabileceklerini hatırlamak gerekir.
- 3- Emri bil ma’ruf nehy-i anil münker dinde en büyük dayanak olması bakımından önem arz etmektedir. Bunu yerine getirmek her

müslümana farzdır. Çünkü bu prensiple toplumun ayakta durması, bozulmaması sağlanabilir.

- 4- Emri bil ma'ruf nehy-i anil münker, realitelerin icablarına göre değerlendirilmesi gerektiğini ihsas ettirmesi açısından da önem arz etmektedir. Realiteler göz ardı edilemezler. Kur'an'ın amacı insanların kusurlarını herkese yaymak, insanlar arasına düşmanlık sokmak değil, toplumu kusur ve hatalardan arıtmaktır.
- 5- Emri bil ma'ruf nehy-i anil münker, toplumda yok edilmesi gereken hususları giderme, tesis etme bakımından da önem arz etmektedir. Bu prensiple İslam, nerede bulunursa bulunsun, fesadın kökünün kazınması gerektiği fikrini daima canlı tutmuştur.
- 6- Emri bil ma'ruf nehy-i anil münker, toplumun güzel vasıflarını koruması açısından da önemlidir. İçerisinde emri bil ma'rufun ve nehy-i anil münkerin geçtiği ayetlerle, toplumun çeşitli güzel özelliklerini anlatan ayetlerin ihtiva ettikleri manalar, daima toplumun yararına olacak hususları içerirler.